

Vojko Kuzma

TRUMPOVA ZALIVSKA POLITIKA

Trumpova politika v Perzijskem zalivu pomeni na eni strani nadaljevanje klasične ameriške doktrine biti hegemon v bližnjevzhodni regiji in zalivski sub regiji. Po tej doktrini ZDA svoj položaj hegemonu zagotavljajo z dobavami orožij, z nudenjem varnostno-političnih zagotovil pred zunanjimi grožnjami in preko tega izvajajo političen vpliv na arabske zalivske države. Kot se je pokazalo v preteklosti, je bila takšna ameriška politika v preteklosti samo deloma uspešna. Na to kažejo primeri glede jedrskega sporazuma z Iranom, vojne v Jemnu in pa vojne z IS. Nekatera od teh so področja, kjer imajo ZDA na eni strani strateški geopolitični interes, na drugi strani pa so to vprašanja, ki so zelo povezana in odvisna od vprašanj prevlade in vladavin v zalivskih državah. Ameriški predsednik Trump kot kaže, ne bo spreminjal ameriških ciljev, in zmanjševal ameriške vloge v regiji. Podobno kot Obama, ameriško bližnjevzhodno politiko gradi na boju proti terorizmu, za razliko od Obame, pa skuša Trump cementirati koalicijo s Saudsko Arabijo. Pod Trumpom se tudi izrazito spreminja ameriška politika glede Irana. ZDA ga skušajo geopolitično omejevati na osnovi arabske koalicije na čelu z Riadom. Ni popolnoma razvidno in enoznačno, ali skuša takšno geopolitično omejevanje povezati s vprašanjem boja proti terorizmu v regiji. Problem bo nastal, če se bo s tem mislilo tudi na bojevanje zoper šiitske skupine v Saudski Arabiji, Bahrajnu in proti Hutijem v Jemnu, oziroma če je to nekakšno novo težišče za varnostno politično sodelovanje v regiji. Trumpovo enoznačno postavljanje na stran Saudske Arabije vnaša tudi novo dinamiko med same zalivske države, kot kaže primer njihovega medsebojnega zaostrovanja odnosov s Katarjem. Trumpova nova zalivska politika povečuje tveganja za to, da se ZDA potegne v nove morebitne konflikte v regiji. Mehki instrumenti

ameriške moči in vpliva v Zalivu že v preteklosti niso bili veliko uporabljeni, zato je vprašanje če pod Trumpom lahko pričakujemo tovrstno spremembo, ali prej obratno. Nov geopolitični fenomen v bližnjevzhodni regiji in pa v Zalivu je nastanek različnih večjih geopolitičnih igralcev, in tudi lokalne povezave, ki se glede varnostno političnih vprašanj ne opirajo ali usmerjajo izključno na ZDA, oziroma celo oblikujejo svoje pozicije in stališča mimo (brez) ZDA. Za pričakovati je, da se bo pod Trumpom, razhajanje med ZDA in EU glede bližnjevzhodne regije in pa Perzijskega zaliva poglobilo. Za EU bo to lahko še poseben izziv, saj prav jedrski sporazum z Iranom (JCPOA) predstavlja enega njenih največjih zunanjepolitičnih dosežkov.

Pri obravnavanju Trumpove zunanje politike sta se med ljudmi, ki se s tem ukvarjajo, oblikovala, v grobem, dva pogleda.

Po prvem je pač potrebno potrpeti in počakati, da se Trumpov prvi predsedniški mandat zaključi¹, sam Trump pa nepovratno izgine s političnega prizorišča, ZDA pa se vrnejo k "business as usual", to je k svojemu takšnemu zunanjemu političnemu delovanju, kot je poznano zadnja desetletja.

Po drugem, pa je Trump sicer resda nekonvencionalen ameriški predsednik, ki je na eni strani problematičen, vihrav, neulovljiv, spremenljiv, nepredvidljiv, ter tudi nekonsistenten glede ameriške zunanje politike, na drugi strani pa ZDA zunanjepolitično še vedno delujejo tako "kot včasih", to je v dosedanjih geopolitičnih tirnicah in zunanjepolitičnih orbitah.

¹ Radikalne tovrstne ocene gredo v smeri, da ne bo dočakal konca predsedniškega mandata.

Oba pogleda, to je tezi, sta dovolj provokativni in drzni, da nudita številne možnosti analitičnega razčlenjevanja, in tudi ustreznega polemiziranja².

Glede prve je, ne glede na nekatere poglede in stališča, po našem vedenju, še vedno bistveno prezgodaj napovedovati in predvidevati izide, tako glede bodisi novih ameriških predsedniških volitev, bodisi predčasnega zaključka Trumpovega mandata, saj so temeljne determinante, ki bodo na to vplivale, še vedno nejasne in ne izkristalizirane³, tamkajšnje razmere pa bolj zapletene, kot se včasih predpostavlja⁴.

² Evropski svet za zunanje zadeve, v svoji analizi ameriško-evropskih odnosov, države EU kategorizira v tri skupine. **Prvo** največjo tvori skupina držav Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Danska, Finska, Grčija, Hrvaška, Italija, Latvija, Litva, Malta, Nemčija, Romunija, Slovaška, Španija, Švedska, delno Združeno Kraljestvo), ki ima do Trumpa in nove ameriške politike tako imenovani odnos, ki ga poimenuje **učinki regenta**. Zgodovinsko ta termin izvira iz časa angleškega kralja Jurija III, ki je veljal za norega, in je zato parlament za vladanje pooblastil in imenoval walškega princa kot regenta, ne glede na to, da je Jurij III formalno vladal naprej. V bistvu naj bi torej omenjena skupina držav v osnovi razmišljala, da je sicer Trump problematičen in sporen, a naj bi "regenti" okoli njega skrbeli za to, da ZDA ostanejo v dosedanjih orbitah in tirnicah. **Druga**, manjša skupina evropskih držav (Češka Republika, Madžarska, Poljska, delno Združeno Kraljestvo, opozicijske stranke v Belgiji, Bolgariji, Franciji, Italiji, Malti, Nemčiji, Nizozemski in Sloveniji) pa ima do Trumpa tako imenovani **mesijski odnos**, to je osebe, ki je izbrana in poklicana, da zaščiti, obvaruje in ohrani zahodne vrednote, ki so na udaru. **Tretja** skupina držav (Estonija, Francija, Irska, Luksemburg, Slovenija, Nizozemska, Portugalska) vidi Trumpa in njegovo politiko kot antipod prejšnji navedeni, to je kot **delovanje antikrista**.

Podrobneje o tem v: THE TRANSATLANTIC MEANING OF DONALD TRUMP: A US-EU POWER AUDIT, Jeremy Shapiro, Dina Pardjis, September 2017, ecfr.eu

³ Laura von Daniels v študiji SWP (December 2017, Aktuell 77) z naslovom "Trumps Wirtschaftspolitik im Zeichen der Midterm Elections-Konflikte mit der EU und Deutschland zeichnen sich ab", poudarja, da bodo v ZDA v letošnjem novembru imeli volitve, na katerih se bo na novo volilo vseh 435 sedežev v Predstavnem domu in 33 od 100 sedežev v Senatu. Demokratska večina v drugem domu, koder ima republikanska stran trenutno večino, to je 52 od 100 sedežev, je trenutno negotova. Večje pa so njene možnosti, da prevzame večino v Predstavnem domu, kjer jim za to manjka trenutno 24 sedežev, pri čemer se bo 23 izmed demokratskih kandidatov za to potegovalo v tistih okrožjih, ki so na predsedniških volitvah podprla Hillary Clinton. Avtorica med potencialne dejavnike v prid prevlade demokratov uvršča splošno nizko javnomnenjsko podporo predsedniku Trumpu, ki se vztrajno giblje pod 40 odstotki (trenutno je okoli 36 odstotkov), drugič, demokrati v javnomnenjskih anketah vodijo z osmimi odstotki glasov pred republikanci glede volitve v Predstavniki dom in tretjič, demokrati beležijo vzpon na vseh zadnjih vmesnih kongresnih volitvah, kot tudi lokalnih volitvah. Prevlada demokratov v vsaj enem izmed obeh kongresnih domov, pa bi, tako avtorica, lahko pomembno vplivala ne samo na Trumpovo notranjepolitično, marveč tudi mednarodno delovanje.

⁴ Podatki Ameriške centralne banke razkrivajo, da je kreditna sposobnost več kot polovice ameriških družin na tako nizki ravni, da ne bi mogle dobiti posojila v znesku za nakup osebnega vozila vrednosti približno 10.925 evro (približno 12.800 dolarjev).

Manj izmuzljiva in analitično bolj oprijemljiva, pa je zato, vsaj v nekaterih parametrih, druga omenjena. Ameriški odstop od Transpacifiškega trgovinskega sporazuma, ter očitno dokončni pokop ameriškega podobnega sporazuma o prosti trgovini z EU, kot tudi ameriški odstop od okvirnega podnebne sporazuma, so morda najbolj do sedaj opažene konkretne zunanjepolitične poteze, koder ima vsaka od njih svoje učinke in vplive. Trumpovo mednarodno razumevanje koncepta trgovinskega ravnotežja, ter naložb in varčevanja, ki ga določata, ter njegov trgovinski revanšizem, kot je Joakim Reiter, nekdanji švedski veleposlanik v Svetovni trgovinski organizaciji, poimenoval kaznovanje drugih držav za izgubljena ameriška delovna mesta, bo prav tako imelo dokaj oprijemljive in merljive učinke, ki ne bodo enoznačni, in posledično, ne nujno in neizogibno v prid Trumpovemu volilnemu telesu, o čemer se zopet da razpravljati. K temu lahko okvirno dodamo vsaj še Trumpovo politiko glede Irana in pa "zimzelen" severno korejski jedrski dosje.

Nemški zunanji minister Gabriel, je na lanskem berlinskem forumu ustanove Körberstiftung pri svoji analizi sedanjih ZDA izpostavil, da sedanja ameriška administracija dosedanje partnerje vidi kot tekmece ali celo nasprotnike, zato Gabriel tudi ne verjame, da bo odnos ZDA do Evrope enak kot prej (po Trumpu), "saj se hitro spreminja tudi ameriška družba, in kmalu večina Američanov ne bo imela več evropskih korenin, ampak južnoameriške, azijske in afriške"... "EU bo preživela le, če bo definirala svoje interese in projicirala svojo moč". "Evropa zato potrebuje strateško zunanjo politiko, ki bo prinesla tudi spremenjene odnose z ZDA." Verjetno je zaradi podobnih ocen in razmišljanj tudi predsednica večje koalicijske partnerice Gabriela, in hkrati nemška kanclerka Angela Merkl, lani v podobnem času podala oceno, da je prišel čas, ko mora Evropa pri obrambno varnostnih vprašanjih predvsem razmišljati o opori na lastne sile.

Na specifičnosti v sedanji ameriški družbi kaže tudi aktualna sondaža, po kateri bi trenutno v potegovanju za predsedniški položaj zmagala Oprah Winfrey.

Ameriška zalivska politika

Za osvetlitev kako politika "Amerika first" potencialno in dejansko lahko zunanjepolitično vpliva na nekatere regije, smo si izbrali vseh šest zalivskih arabskih zalivskih držav: Saudsko Arabijo, ZAE, Bahrajn, Kuvajt, Katar in Oman. Prvič ker je to subregija, ki pomembno vpliva na širšo regijo Bližnji Vzhod. Navsezadnje so tudi prav nekatere države omejene šesterice s svojo politiko pasivnosti, na drugi pa tudi z omogočanjem nekaterih finančnih kanalov posredno prispevale k nastanku in razvoju Islamske države. Drugič, ker je v tej skupini držav Saudska Arabija, to je tista arabska država, ki ima v ameriških strateških razmišljanjih glede Bližnjega vzhoda (poleg Izraela) osrednjo vlogo. Tretjič, ker v regiji že dlje časa poteka krvava neposredna in posredniška (proxy) vojna v Jemnu. Četrto, ker je tudi območje zalivskih držav postalo tarča in žrtev terorističnih napadov, ne glede na sicer formalni vojaški poraz Islamske države. Petič, ker regija predstavlja sunitsko večinsko geopolitično celoto, ki se konfrontira s širšo šiitsko geopolitično entiteto, ki jo predvsem poseblja Iran. Šestič, ker gre za države, ki po merilih Zahoda težko veljajo za notranje demokratične in pluralistične, človekove pravice pa so razumljene bistveno drugače, kot v našem, zahodnem vrednotnem sistemu, ki je dedič razsvetljenstva. Sedmič, ker bodo tudi te države in tudi širše regije soočene z izzivi, kako v veliki meri ortodoksni islam modernizirati, oziroma prilagoditi sodobnim razmeram. Osmič, regija je svetovno pomemben izvor energentov (nafta, plin), sam Perzijski zaliv pa pomembna pomorska komunikacija. Hkrati regija meji na strateško pomembno rdečemorsko pomorsko komunikacijsko pot, ki se nadaljuje v Sredozemlje preko Sueza.

Vloga ZDA v Zalivu

Zgodovinsko, imajo ZDA do Perzijskega zaliva (Zaliv) klasičnem odnosu hegemonu, ki temelji na treh osnovah. Prvič, skušajo povezovati države regije, in jih skupaj ščititi pred zunanjimi grožnjami. Drugič, ZDA lahko svoje obrambne in varnostno-politične instrumente v regiji uporabljajo na način, da izvajajo političen vpliv na arabske zalivske države. Tretjič, ker ZDA omenjenim državam dajejo tudi varnostno-politična zagotovila pred grožnjami, lahko imajo v tem odnosu do omenjene skupine držav tudi dokaj celovit vpliv.

Regija je za ZDA še pridobila po pomenu, odkar ZDA na Bližnjem vzhodu vodijo tako imenovano proti teroristično vojno. Prejšnja Obamova administracija je do arabskih zalivskih držav izvajalo strategijo, ki je temeljila predvsem na povezovanju v boju proti terorizmu (Islamski državi), hkrati pa se čim manj vpletati v druge konflikte v regiji.

Še posebej za prejšnjo administracijo je bilo značilno, da je bila zadržana do arabsko-iranskega geopolitičnega konfrontiranja. Dosedanje poteze kažejo, da v osnovi, Trumpova administracija spreminja prav ta del ameriške dosedanje zunanje politike v regiji, ne glede na to, da to lahko ZDA potegne v lokalne spopade, ki jih ne bodo mogle usmerjati ali pa na njih vplivati kot klasičen hegemon. Zelo verjetno se bodo glede regije tudi povečala razhajanja med ZDA in EU, in sicer v širši regiji zaradi palestinsko-izraelskega problema, v sami zalivski regiji pa zaradi politike do Irana.

Ameriška vloga hegemonu v regiji je bila utemeljena s tako imenovano doktrino ameriškega predsednika Carterja, januarja 1980, po kateri bodo ZDA preprečevale vsakršno poskušanje zunanjih sil, da dosežejo prevlado ali nadzor nad Zalivom z vsemi, tudi vojaškimi sredstvi. Za zavarovanje svojih strateških interesov in projiciranje vojaške sile, imajo ZDA za Perzijski zaliv vse od leta 1983 dalje posebno regionalno vojaško poveljstvo (Centcom). Koncept ameriške zalivske hegemonije so kasneje, še posebej v zadnjih letih sicer skušali spreminjati z zamislimi o

splošnem geopolitičnem umiku iz regije in Zaliva in koncentriranju zgolj na varovanja naftnih nahajališč in pomorskih poti, pa vse do neo konservativnih predlogov, da se v regiji z vojaškimi sredstvi ustvarijo pogoji za demokratična gibanja in nekakšno vsesplošno demokratizacijo zahodnega tipa. Eklatanten primer za slednje je predstavljajo ameriško vojaško posredovanje v Iraku 2003, ki pa je slednji omenjeni zamišljeni koncept kvečjemu ovrгло, oziroma v samih osnovah kompromitiralo.

Tudi pod Obamo je v ZDA globoko ukoreninjeno prepričanje o tem, da so ZDA tako na globalni kot regionalnih ravneh nepogrešljive, ostalo v veljavi. Obamo so predvsem nasprotniki kritizirali, da so ZDA preveč oslabile svojo vlogo hegemon, ki ima vpliv na zalivske države, ki so se zato preveč "osamosvojile" oziroma celo delno postale "agresivne" v svojih regionalnih politikah.

Trump na drugi strani skuša oblikovati nekakšno vojaško koalicijo na čelu s Saudsko Arabijo, ZAE, Egiptom in Jordanijo, predvsem s ciljem oblikovati protiutež Iranu. ZDA naj bi na drugi strani skupaj z Izraelom podpirale takšno koalicijo, v katero pa same formalno ne bi bile vključene. Za razliko od Evrope in številnih Nato članic, so zato Trumpov prihod na oblast in njegov pristop v nekaterih tamkajšnjih prestolnicah kot so Riad, Abu Dabiju ali pa Namani, sprejeli kot obdobje ponovne renesanse svojih nekdanjih zavezništev z ZDA. Nov Trumpov pristop je kmalu vnesel novo dinamiko v zalivsko regijo, najbolj eklatanten primer za to je konflikt med Savdsko Arabijo in Katarjem, ki je eskaliral vse od druge polovice leta 2017. Prav katarska regionalna kriza, ki še traja, je po svoje opozorila na nekatere notranje nekoherentnosti nove Trumpove regionalne politike. Za razliko od Obamove administracije, ki jo je še posebej poosebljal zunanji minister John Kerry, kaže v dosedanjem delovanju Trump malo interesa za sodelovanje v diplomatskih procesih, ki zadevajo konflikte v regiji, še posebej glede že dlje časa trajajoče vojne v Jemnu.

ZDA so svoje razumevanje vloge hegemon v Zalicu skozi čas spreminjale. Predsednik Bush mlajši je to povezoval z izvozom demokracije, to je "agendo svobode", to je poklicanostjo ZDA, da v regijo "prinesejo" in v njej širijo liberalne in demokratične vrednote, hkrati pa so to povezovale s širšo geopolitično agendo, s katero so želele spremeniti vlogo in pomen Iraka v regiji. Bushev pristop je pri tem trčil v real politične postulate, posebej tistega, ki izpostavlja v ospredje osnovno geopolitično vprašanje, ali so ZDA še vedno edine, ki lahko v regiji monopolno oblikujejo, usmerjajo in vodijo koalicije. Se je začelo obdobje, ko ZDA niso več edini hegemon v regiji, marveč se je v Siriji, predvsem kot posledica ameriškega vojaškega posredovanja v Iraku, že oblikovala rusko-iransko-šiitska koalicija? Prihaja obdobje, ko bosta v regiji velika in samostojna koalicijska igralca postala in nastopala tudi Turčija in Kitajska?

Ker je za ZDA in Trumpa osnovni geopolitični regionalni problem Iran, velja spomniti, da so ZDA zgodovinsko zelo spreminjale svoj odnos do Teherana. V času iransko-iraške vojne (1980-1989) so ZDA izvajale politiko med na eni strani uradno nevtralnostjo, in na drugi strani tajnim podpiranjem Irana, ter odkritim podpiranjem Iraka. Ameriški predsednik Reagan je takšno politiko imenoval, kot najbolj optimalno obliko varovanja drugih zalivskih držav, posebno Saudske Arabije.

Potem, ko je zaradi ameriškega vojaškega posredovanja v Iraku in splošne ošibitve Iraka, prazen prostor izkoristil Iran, in okreplil svoj vpliv proti Zalicu, je Busheva administracija po letu 2007 intenzivirala varnostno-obrambno sodelovanje z zalivskimi državami. Podobno politiko pa je izvajal tudi kasnejši predsednik Obama, vse do sprejetja jedrskega sporazuma z Iranom leta 2015, in sicer so ZDA zalivskim državam okrepljeno dobavljale raketne obrambne sisteme in pa nekatera druga orožja.

Washington je tako po 2001 bistveno okrepil vojaško pomoč zalivskih državam, na osnovi geopolitične ocene, da so zalivske države ogrožene predvsem z zunanjimi, tako imenovanimi meddržavnimi vidiki ogrožanja.

Tako Obamova kot aktualna Trumpova politika, pa sta po propadu arabske pomladi v zalivskih arabskih državah soočeni s tremi aktualnimi izzivi, na katere, tako se zdi, ni trdnih odgovorov.

Izzivi za ZDA v Zalivu

Prvi vidik zadeva posodabljanje in krizo legitimnosti, kar se je v Iraku, Siriji in Jemnu sprevrglo v krvavo vojno. Šest zalivskih držav se sicer za zdaj ne nahaja v tako hudih notranjih razmerah, a njihove monarhije vedno bolj čutijo pritiske in zahteve po spremembah, še posebej s procesi kot je bila arabska pomlad, precej vplivno pa tudi s padcem cen nafte, od 2014 dalje.

Drugi vidik zadeva tako imenovani verski dejavnik, to je vzpon tako imenovanega političnega islama v regiji, to je, povedano na kratko, porasta instrumentalizacije verskih identitet za doseganje političnih ciljev, kar postavlja v ospredje temeljno vprašanje, kakšen naj bo bodoči islam in njegova vloga v družbi (državi). Razmerja med fundamentalističnimi, in sodobnimi interpretacijami islama, kot tudi razmerja med dvema osnovnima islamskima šolama, sunitsko in šiitsko, so v regiji, in tudi v zalivskih državah zapletena, nerazrešena in potencialno konfliktna.

Tretji vidik zadeva aktualno geopolitično konfrontiranje z Iranom, ki je na eni strani geopolitično in arabsko versus ne arabsko, hkrati pa zadeva tudi konfrontiranje z islamskim šiitskim blokom (Iran, Sirija, Hezbolah v Libanonu), ki je neposredna posledica ameriškega posredovanja v Iraku.

Vse te tri dimenzije so tako prispevale k temu, da se hladna vojna med obema osrednjima protagonistoma, Saudsko Arabijo, in Iranom vedno bolj spreminja v vročo, kjer pa po svoje ne gre za klasičen in čisti vojaško teritorialen konflikt, marveč predvsem za boj nad prevladujočim konceptom notranjepolitičnega razvoja na Bližnjem Vzhodu. Zato je ta konflikt tudi tako močno zaznamovan z ne državnimi, družbenimi in verskimi dejavniki.

Poleg temeljnega sunitško-šiitskega konflikta, pa je v zalivski regiji prisoten tudi znotraj sunitški konflikt, kot je denimo problem muslimanske bratovščine v Egiptu, ki zadeva tudi Saudsko Arabijo. Tudi tukaj gre v bistvu za razhajanja glede vloge islama v političnih sistemih oblasti.

To so vprašanja, ki ZDA lahko otežujejo ne samo njihovo delovanje, marveč tudi same možnosti, da vplivajo na potencialne konflikte, saj ameriški hegemonistični instrumentarij v svoji osnovi ostaja nespremenjen in temelji na klasičnem meddržavnem razumevanju varnosti in temu konsekvntno klasičnimi varnostno političnimi instrumenti. Takšni notranji izzivi so hkrati med zalivskimi državami različno "razporejeni". Kraljevina Bahrajn z večinskim sunitским prebivalstvom je lahko posebej ranljiva za iransko delovanje, pa tudi Saudska Arabija s svojo šiitsko manjšino ni nujno imuna na to. Na širši način pa se vprašanja zunanje in notranje varnosti dejansko prepletajo v vseh zalivskih državah, kot se je pokazalo na primeru jedrskega vprašanja v Iranu, vojne v Jemnu in pa vojskovanja z Islamsko državo.

Vojaško angažiranje ZDA

ZDA so imele v Perzijske zalivu v šesterici držav, v letu 2016 okoli 31.000 vojakov⁵ v celotni bližnjevzhodni regiji, vključno s Sirijo in Irakom pa okoli 58.000. Ta podatek kaže, da teza o ameriškem vojaškem umikanju iz regije pod Obamo, glede konkretnih vojaških števil ne drži. Leta 2013 so imele ZDA v zalivskih državah nameščenih 26.000 vojakov, leta 2001 pa samo okoli 14.000. ZDA so v času vrhunca iranske jedrske krize želele šesterico zalivskih držav ščititi z enotnim obrambnim ščitom, kar pa ni bilo realizirano, ne nazadnje tudi zato, ker so ZDA imele pri tem težave, kako bi zraven integrirale Izrael.

Ne glede na različne oblike sodelovanja ZDA z zalivskimi državami, pa kot temeljno področje ostajajo dobave orožja, ki ga šesterica lahko pridobiva neposredno preko Pentagona, bodisi preko meddržavnih dogovorov z ameriški vojaškimi proizvajalci ali pa z vojaško opremo in oborožitvijo, ki jo ZDA ne potrebujejo več.

V obdobju med 2011 in 2015 je šesterica zalivskih držav kupila za okoli 76 milijard dolarjev ameriškega orožja, veliko večino je od tega nabavil Riad (52 milijard dolarjev) sledita Katar (9 milijard dolarjev) in ZAE (8,5 milijard dolarjev). Obamova administracija je po oceni Brookings Institution, prodala Saudski Arabiji več orožja, kot vse predhodne administracije. To po svoje zrelativizira Trumpovo spektakularno in odmevno prodajo za okoli 110 milijard dolarjev orožja Saudski Arabiji, saj gre v veliki meri za dobavo, ki je bila dogovorjena s Trumpovim predhodnikom.

Je pa res, da je po krvavem zatrtju vstaje 2011 v Bahrajnu, Obamova administracija omejila sodelovanja s tamkajšnjimi oboroženimi in policijskimi silami. Med drugim je prodajo letal F-16

⁵Kuvajt 13.000, Katar 8.000, ZAE in Bahrajn po 5.000

pogojevala s vprašanjem človekovih pravic. Kasneje, to je 2015 je sankcije sprostila za bahrajnske oborožene sile, ne glede na takratno oceno ameriškega State Departmenta, da se politične razmere v Bahrajnu niso bistveno spremenile.

Trump je že v začetku svojega mandata sprejel odločitev, da vojaško sodelovanje z zalivskimi državami ne po pogojeval ne s političnimi reformami, ali pa človekovimi pravicami. ZDA so posledično Riadu prodale za okoli 350 milijonov dolarjev vodenih orožij. Obama je to vprašanje do konca mandata pogojeval, in sicer zaradi humanitarnih razmer v državljanski vojni v Jemnu.

Teza o učinkovitem vplivu ZDA na zalivske države s pomočjo dobav orožja, je tako s Trumpom še bolj ohlapna in razvodenela, kot je to bilo v preteklosti, oziroma po svoje celo naredila bolj odvisne ameriške prodajalce orožij. Po oceni Sveta za zunanje zadeve, so ZDA samo Saudski Arabiji v obdobju od 2011 do 2015 prodale za skorajda deset odstotkov celotnega ameriškega izvoza orožja.

Ni treba poudarjati, da Trump z "America first" razume tudi večjo krepitev ameriškega vojaško-industrijskega kompleksa. Značilno je, da so vse dosedanje ameriške dobave orožij zalivski šesterici vedno bile bilateralne, slednje tudi niso nikoli doslej razvile kakršnegakoli medsebojnega tovrstnega sodelovanja ali povezovanja, z izjemo pri raketni balistični obrambi od 2013 dalje. Razlogi za to niso vedno in povsod na strani ZDA, včasih so tudi na strani nekaterih manjših zalivskih držav, ki se bojijo prevelike dominacije in moči Riada.

Zalivske arabske države so v 80-ih so zgolj ustanovile tako imenovane skupne sile (Peninsula Shield Force), ki so jih kasneje uporabile pri vključevanju v spopade v Bahrajnu.

Arabska liga je 2015 resda najavila oblikovanje skupnih sil reda velikosti okoli 40.000 vojakov, ki pa so še vedno bolj ko ne na papirju. ZDA so do takšnih pobud zelo zadržane, če same niso vključene zraven. Pri tem sledijo svojemu strateškemu cilji, da so osnovni subjekt, ki vpliva na varnostne politike tamkajšnjih držav, in da hkrati več varnostno političnega bremena prelagajo na same dotične države.

Iranski dosje

Eno osrednjih vprašanj v ameriško-zalivskih odnosih je gotovo Iran. Zgodovinsko gledano je Washington cilje glede Irana precej spreminjal. Posebej v času Obame je nastalo med zalivskimi državami določeno nezaupanje, da bi ZDA lahko približevanje z Iranom izvajale na njihov račun. Treba pa je ugotoviti, da tudi med samimi zalivskimi državami obstoje razlike v gledanjih glede Irana. Saudska Arabija, ZAE in Bahrajn zagovarjajo trdo linijo do Irana. Še posebej Bahrajn ima zgodovinsko obremenjene odnose s Teheranom, ki je še posebej od 2011 dalje pričel okrepljeno podirati bahrajnsko šiitsko opozicijo. Podobne razmere imajo ZAE, v Dubaju živi okoli 4000.000 prebivalcev iranskega porekla. Hkrati imajo ZAE z Iranom tudi ozemeljski spor, in sicer glede otokov Tunb in otoka Abu Musa.

Na drugi strani sta Kuvajt in Katar, za razliko od Riada, Abu Dabija in Maname, bolj naklonjena dialogu s Teheranom. Doha, ki sicer precej odkrito podpira muslimansko bratovščino, je bila od lanskega leta deležna tudi sankcij, in poskusa blokade s strani Saudske Arabije in ZAE "zaradi preveč prijaznega odnosa do Teherana."

Nekje vmes med zalivskimi državami in ZDA pa je glede Irana po svoje tudi Oman.

Neenotnost med šesterico je obstajala tudi v preteklosti, ko so bile aktualne sankcije mednarodne skupnosti zoper Iran, zaradi njegovega spornega jedrskega programa. Po dolgoletnem pogajanju in podpisu mednarodnega sporazuma z Iranom (JCPOA julija 2015) je takratna Bela hiša sporazum vrednotila predvsem kot mehanizem, ki bo ustavil in omejil iranske sporne, to je nedovoljene jedrske ambicije, na drugi strani pa tudi ocenila, da lahko sporazum vodi v spremenjene odnose v Zalivu kot tudi v spremenjeno zunanjo politiko Irana. Ameriška administracija je hkrati tudi ocenila, da je bil sporazum nujen, ker bi brez njega prej ali pa kasneje, neizogibno prišlo do nove vojne v Perzijskem zalivu. Med nezadovoljnimi zaradi JCPA je bil še posebej Riad, ki na eni strani ni zaupal ne verodostojnosti samega sporazuma, na drugi strani pa je tudi menil, da bo JCPOA obnovil ekspanzijsko zunanjo politiko Teherana.

Zato, da bi okrepile, na eni strani samo verodostojnost JCPOA, in na drugi strani pomirile zalivske države, so jim ponudile okrepljene varnostne garancije in sodelovanje proti tako imenovanim asimetričnim in hibridnim grožnjam. Mišljeni so predvsem scenariji, po katerih bi Iran posredno (proxies) ogrožal njihovo notranjo varnost s podpiranjem opozicije, bodisi z dobavami orožja, ali pa z napadi na računalniška omrežja.

Obstoje različne ocene o tem, ali je Washington z okrepljenim varnostnim sodelovanjem s šesterico dejansko vplival na to, da so slednje postale bolj upravljive do JCPOA, ali pa je šlo za njihov konformizem in oportunizem. Nejasno je tudi vprašanje, ali je zdaj Riad bolj ali manj motiviran za razvoj lastnega jedrskega programa, kar se je v preteklosti že večkrat omenjalo. Prav tako je tudi dejstvo, da ima ameriško okrepljeno varnostno sodelovanje zelo omejen domet, ko gre za tako imenovane hibridne in asimetrične dimenzije ogrožanja. Lahko pa bi ameriška pomoč celo zaostрила tamkajšnje notranje odnose, v primeru, da bi prišlo do spopadov oboroženih sil in policijskih sil z opozicijskimi skupinami. Verjetno je tudi zato ameriški predsednik Obama aprila 2016 v intervjuju za New York Times ocenil, da največja nevarnost za sunitsko-šiitske arabske

družbe ne predstavlja nekakšna nevarnost iranske invazije, marveč grožnje znotraj tamkajšnjih posameznih držav.

Je pa Obama v osnovi skušal ohraniti vodilno politično vlogo ZDA v Zalivu, z izvajanjem varnostnih in obrambno političnih oblikami sodelovanja, glede česar podobno ravna tudi Trump. Se je pa v bistvu spremenila ameriška politika glede Irana. Trump v o osnovi vnaša v odnose z Iranom konfrontacijo kot temeljni odnos, EU, oziroma mednarodno skupnost pa poziva, da naj JCPOA revidirajo, v nasprotnem bo, tako Trump, ZDA umaknil iz JCPOA. Za ZDA bo tako v ospredju v bodoče temeljno vprašanje, kako Iran na eni strani omejevati, na drugi strani pa se ne zapletati globlje v notranjepolitične konflikte v Perzijskem zalivu. To velja v osnovi tudi za državljansko vojno v Jemnu.

Vojna v Jemnu

Slednja se zapleta in zaostruje. Marca 2015 je koalicija na čelu s Saudsko Arabijo v Jemnu vojaško posredovala z namenom, da odstavljene vladi predsednika Abu Rabbuh Mansur Hadija omogoči vrnitev na oblast, potem ko so ga odstavili šiitski Hutiji, ki jih je podpiral Iran. V posredovanju so razen Omana sodelovale vse zalivske države, plus Egipt in Sudan. Arabska koalicija na čelu z Riadom in ZAE želi v tej vojni v osnovi preprečiti iranski vpliv na samem koncu Arabskega polotoka, tamkajšnje Hutije pa ocenjujejo kot "Hezbollah v nastajanju".

Jemenska vojna je na eni strani primer geopolitičnega zaostrovanja med arabskimi zalivskimi državami in Iranom, na drugi strani pa primer vendarle omejenega političnega vpliva ZDA na zalivske države. ZDA so na samo posredovanje v Jemnu reagirale ambivalentno. Na eni strani so posredujoči koaliciji nudile obveščevalno izvidniške informacije, črpanje goriva v zraku kot tudi oskrbo s strelivom, na drugi strani je Bela hiša želela minimizirati svojo vlogo v konfliktu, to je ne vpletati ZDA v nove konflikte v regiji, obenem pa ne poslabševati odnosov z Iranom. Na nek

način veljajo neuradne ocene iz tistega časa, da je bil sklenjen sporazum JCPOA, pomemben predpogoj, na osnovi katerega so ZDA na tiho podprle posredovanje Riada v Jemnu. V začetni fazi konflikta v Jemnu ZDA tudi niso delile ocene Riada, da gre v Jemnu za vojaško podporo Irana, marveč, da gre za lokalne spopade med različnimi frakcijami.

ZDA so se tako znašle v škarjah različnih prioritet. Za ZDA je bil osnovni problem v regiji grožnja, ki jo predstavljata regionalna teroristična organizacija Al Kaida (AQAP) in pa Islamska država, ki ju sicer tudi same zalivske države obravnavajo kot grožnjo, in so tudi priznale, da je Al Kaida pričela nadzorovati del Jemna. Ocene so se bolj spremenile šele leta 2016, ko so ZDA ocenile, da razen spopadov s Hutiji gre tudi za koalicijo, ki se bori zoper IS.

Ko je postalo jasno, da saudska koalicija v Jemnu ne more hitro doseči zastavljenih ciljev, in se je humanitarna situacija pričela drastično poslabševati, je Obama (neuspešno) skušal vplivati na Riad, da se posredovanje konča.

Ko je oktobra 2016 saudska koalicija po nesreči napadla in ubila 100 udeležencev praznovanja v Jemnu, je Washington ukazal proučitev dotedanjega sodelovanja, posledično pa so ZDA v tem letu tudi umaknile oficirje za zvezo iz skupnega poveljstva operacij v Jemnu. Demokratska manjšina je skušala v Senatu celo doseči ustavitev dobav orožja Riadu, a je bila preglasovana s strani republikancev. Velja ocena, da glede Jemna Obamova administracija ni uspela uporabiti svojih varnostnih in političnih oblike sodelovanja za to, da bi vplivala na samo delovanje zalivskih držav na čelu s Savdsko Arabijo v Jemnu. Grožnje Washingtona o omejitvi sodelovanja pa na Riad niso delovale oziroma jih slednji niso jemali za verodostojne. Na nek način se je pokazalo, da varnostno-obrambno in oborožitveno sodelovanje ne povzroča odvisnosti v zaželeni, marveč v nasprotni smeri.

Donald Trump na drugi strani deli oceno Saudske Arabije, po kateri je Jemen trenutno osrednje prizorišče v regiji, kjer je potrebno omejiti iranski vpliv. Na drugi strani je Trump v nasprotju z Obamo tudi prišel krepiti vojaško sodelovanje z zalivskimi državami, za zdaj pa ni opaziti, da si Bela hiša prizadeva tako kot prejšnji zunanji minister John Kerry za politično rešitev konflikta v Jemnu.

Islamska država (IS), terorizem

Zalivske države so bile sicer vključene tudi v globalno koalicijo za boj proti Islamski državi v Siriji in Iraku, niso pa uživale zelo velikega ameriškega zaupanja. Navsezadnje so številni vodilni močje v IS nastali prav zato, ker so se finančno napajali iz omenjenih zalivskih držav. Saudsko arabski vahabizem, ki ga želi Riad misijonarsko uveljavljati v islamskem svetu, pa je navsezadnje bil tudi v veliki meri ideološka platforma bojevnikov Islamske države in drugih džihadistov. Potem ko je IS zasedla velik del Iraka, je septembra 2014 Obama najavil globalno koalicijo za boj proti IS, na čelu z ZDA, ki jo je v osnovi prevzel tudi Trump.

V koaliciji je bilo lani skupno 69 držav in štiri mednarodne organizacije (NATO, EU, Interpol in Arabska liga). Razen vojaškega nevtraliziranja nasprotnika je koalicija med temeljne cilje postavila še: onemogočanja rekrutiranja islamskih borcev v tujini, zaprtje finančnih kanalov za teroriste, humanitarno pomoč žrtvam IS in pa bojevanje zoper ideologijo in propagando IS. Medtem ko so ZDA v koaliciji imele vodilno vlogo na samem vojaškem področju, pa je imela le ta manj zavezujočo vlogo pri izvajanju neke celovite strategije.

Zalivske države so se sicer vojaško vključile v globalno koalicijo, razen Omana, niso pa bile ZDA posebej zadovoljne z njihovim dejanskim delovanjem. Do januarja 2016, so po podatkih Rand Corporation, zalivske države (Bahrajn, ZAE, Savdska Arabija) in Jordanija izvedle samo

27 od skupno 9000 koalicijskih letalskih napadov v Iraku in Siriji. ZDA niso pričakovale samo večjega angažiranje zalivskih držav pri zračnih napadih, marveč tudi pri usposabljanju lokalnih partnerjev in posebnih enot.

Verjetno tudi pod vplivom ameriških kritik, je Riad konec 2015 ustanovil "Islamsko vojaško koalicijo za boj proti terorizmu" v kateri je 34 držav, tudi vse zalivske, razen Omana, in ima poveljstvo v Riadu. Washington je na eni strani potezo pozdravil, na drugi strani pa bil do nje zadržan. Prvič zato, ker ni bilo jasno proti katerim konkretnim terorističnim skupinam se bo koalicija borila. ZDA so želele, da se jasno opredli, da gre za bojevanje zoper IS, omenjena koalicija pa je proglasila skupen boj zoper vse teroristične skupine, ki predstavljajo nevarnost za članice, "vključno z jemskimi Hutiji." Drugič, pod površjem je tlel sum, da gre za koalicijo zoper Iran, kar bi zopet lahko povratno podžgalo nove konflikte med suniti in šiiti v regiji. Tretjič, ni bilo nedvoumnega odgovora na vprašanje, ali je koalicija konkurenčna ameriški, ali pa z njo komplementarna. Vloga in cilji omenjene islamske koalicije ostajajo megleni tudi še v sedanjosti, je pa razlika v tem, da Trump za razliko od Obame, ne pritiska javno na Riad in druge arabske države, da se aktivneje vključijo v boj proti terorizmu v regiji.

Res je tudi, da ZDA (in verjetno Zahod) grožnje glede IS ne dojemajo enako kot v arabskih zalivskih državah. Te grožnje so tako vojaške, kot teroristične in ideološko-religiozno problematične. ZDA pa so se usmerjale skoraj izključno v vojaške in teroristične dimenzije. Ne glede na neposredni splošni vojaški poraz IS v lanskem letu, pa se zdi, da se Trump še vedno naslanja na pretežno vojaške instrumente zoper IS, tako kot njegov predhodnik.

IS, ki je podobno kot nekoč Al Kaida dobivala finančne injekcije iz zalivskih držav je postala v zalivski regiji (Saudski Arabiji) neposredna grožnja od 2014 dalje, s terorističnimi napadi usmerjenimi predvsem proti tujcem, šiitski manjšini in varnostnim silam. Leta 2015 IS prvič

razširi terorizem tudi na Kuvajt. IS in njen vodja Bagdadi, pa sta saudski dvor postavila tudi pred izziv izvirnega tolmača islama, saj saudska monarhija svojo oblast utemeljuje, to je skuša legitimizirati, s posedovanjem in varovanjem za islam najsvetejših mest, Meke in Medine in pa povezavo z vahabitskim klerom. Za Riad je bil tudi problem, veliko število saudskih državljanov v IS.⁶

Je pa terorizem IS, kot je pokazal napad pred iranskim parlamentom junija 2017, postal nevarnost tudi za Iran na konkretnem primeru napada na iranski parlament junija lani in pa na spomenik ajatoli Homeiniju.

Zalivske države so zaradi povečanja notranjih terorističnih ogrožanj okrepile tudi svoje sodelovanje z ZDA na področju notranje varnosti, to je varnostnih služb. Pri tem so za razliko od obrambnega sodelovanja navzven bolj previdne in zadržane, saj del džihadističnih ideoloških argumentov izhaja iz očitkov o "prevelikem sodelovanju z Zahodom, marionetski vlogi domačih režimov in izdajanju pravega islama."

Za konec podajamo še strukturno primerjavo med obema ameriškima predsednikoma glede Perzijskega zaliva.⁷

⁶ Saudskih borcev v IS naj bi bilo okoli 3000. Statistično je bilo iz Evrope na vsakih 100.000 prebivalcev po en borec IS, iz Saudske Arabije pa po en na vsakih 10.000 prebivalcev.

⁷ Marco Overhaus, SWP, Oktober 2017, Verteidigungskooperation und Regimesicherheit, str. 29.

Ameriški hegemonistični cilji in realnosti v Perzijskem zalivu:**Primerjava predsednika Obame in Trumpa**

Hegemonistični cilji	Administracija Obame	Trumpova administracija
ZDA so v položaju, da lahko organizirajo kolektivna pogajanja z arabskimi zalivskimi državami.	Delno: <ul style="list-style-type: none">• Obama je uspel doseči formalno, čeprav delno oportunistično motivirano podporo zalivskih držav glede jedrskega sporazuma z Iranom;• Obama je uspel oblikovati globalno koalicijo za boj proti Islamski državi v katero so se vključile zalivske države;• V konfliktu v Jemnu so se ZDA takrat profilirale kot stranska in posredna ne pa vodilna in gonilna sila.	Negotovo <ul style="list-style-type: none">• Trump daje prednost zamisli o nekakšen "arabskem Natu" za boj proti terorizmu in za konfrontiranje z Iranom;• V prid uspešnosti takšne koalicije govori sovpadanje interesov Trumpa in pomembnih arabskih zalivskih držav glede Irana;• Proti uspehu takšne koalicije govorijo podatki o tem, da oblikovanja takšne koalicije v preteklosti niso bila uspešna.
ZDA lahko svoje varnostno politične mehanizme, še posebej sodelovanje na področju oboroževanja pretvarjajo v obliko političnega vpliva na arabske zalivske države.	V veliki meri ne velja <ul style="list-style-type: none">• Sodelovanje na področju oboroževanja na ravnovesje med ZDA in zalivskimi državami ni učinkovalo enostransko marveč je povzročalo vzajemno odvisnost.	Velja pod Trumpom še precej manj kot pod Obamo: <ul style="list-style-type: none">• "Amerika pred vsemi" poudarja tako reindustrializacijo kot tudi krepitev vojaštva; Tržišča za ameriško obrambno industrijo s tem pridobivajo na političnem pomenu in krepijo pomen zalivskih držav kot kupcev orožja.
ZDA dajejo arabskim zalivskim državam varnostno -politične garancije, kar jim omogoča da lahko celovito vplivajo na njihove politike.	Samo delno, in od leta 2011 tudi vedno manj: <ul style="list-style-type: none">• ZDA ostajajo za zalivske države pomemben zaščitni garant pred zunanjimi grožnjami;• Hkrati se "zahteve" zalivskih držav premaknejo z meddržavnih-vojaških varnostnih vidikov na vprašanja varnosti samih režimov;• Obama je poskušal ostati ne vpleten v notranjepolitične nasilne konflikte v regiji.	Velja pod Trumpom še precej manj kot pod Obamo: <ul style="list-style-type: none">• V nasprotju z Obamo, je Trump pripravljen izvajati vsesplošno geopolitično omejevanje Irana;• To sproža precejšnje tveganje, da se ZDA zapletejo in potegnejo v notranjepolitične konflikte, brez, da bi lahko imele kakršenkoli večji vpliv na politike zalivskih držav.

ZAKLJUČKI

ZDA s svojim instrumentarijem (organizacija koalicij, vojaška teža, varnostna zagotovila) že leta veljajo za hegemoni v Perzijskem zalivu, oziroma zalivski regiji. Fenomen arabske pomladi, z vsemi njenimi izpeljavami in vidiki, pa je pokazal na diskrepanco med željenimi cilji in realnostjo. Nestabilnost, ki je vzknila tako zaradi kriz v arabskem svetu od 2011 dalje, kot tudi padec cen nafte od 2014 dalje, sta zelo razvneli geopolitično rivalstvo v Perzijskem zalivu, še posebej med Savdsko Arabijo in Iranom, ne samo na meddržavni ravni, marveč tudi na notranje političnem, družbenem in versko-ideološkem področju. Kot kažejo primeri glede jedrskega sporazuma z Iranom, vojne v Jemnu, in pa vojne z IS, so to področja, ki so zelo povezana in odvisna od vprašanj prevlade in vladavin v arabskih zalivskih državah. Tamkajšnja ameriška hegemonija, ki v osnovi temelji na klasičnem, meddržavnem pojmovanju in zagotavljanju varnosti, se je pri tem vprašanjih pokazala za šibko delujočo in učinkovito.

Ameriški predsednik Trump po videnem in poznanem, ne bo spreminjal ameriških ciljev in zmanjševal ameriške vloge v regiji. Podobno kot Obama, v osnovi ameriško bližnjevzhodno politiko gradi na boju proti terorizmu, in pri tem skuša cementirati koalicijo s Savdsko Arabijo s politiko oboroževanja. Takšna politika ustreza ameriškemu klasičnemu in tradicionalnemu pojmovanju in razumevanju ameriške hegemonije v regiji.

Pod Trumpom se spreminja ameriška politika glede Irana. ZDA se v konfliktu zalivskih držav z Iranom, pod Trumpom izrazito postavljajo na stran Saudske Arabije, ZAE in Bahrajna. Del nove ameriške strategije do Irana je tudi zahteva po revidiranju JCPOA, ki naj bi po Trumpovi administraciji med drugim na eni strani bolj okrepil jedrske omejitve glede Irana, na drugi strani pa tudi omejil njegovo raketno oboroževanje.

Ni popolnoma razvidno in enoznačno, ali Trump, za razliko od Obame, skuša iranski jedrski dosje in geopolitično omejevanje Irana povezati s vprašanjem boja proti terorizmu v regiji. Problem je, če se s tem misli tudi na bojevanje zoper šiitske skupine v Saudski Arabiji, Bahrajnu in Hutijem v Jemnu, oziroma, če je to celo nekakšno težišče pri varnostno političnem sodelovanju v regiji.

Prav tako Trumpovo enoznačno postavljanje na stran Saudske Arabije, vnaša novo dinamiko tudi znotraj samih arabskih zalivskih držav, kot kažejo medsebojne napetosti glede Katarja. Slednja kriza revidira tezo o tem, da bo približevanje ZDA stališčem Saudske Arabije okrepilo ameriški politični vpliv v zalivskih državah.

Razhajanje med ameriški pričakovani strateškimi cilji in pa realnostjo se tako lahko pod Trumpom v regiji celo poglobijo, še posebej, če bo Washington vodil politiko, ki bo preveč eksplicitno kazala na to, da je osnova ameriške politike sodelovanja, to je njen temeljni cilj in namen, ohranitev tamkajšnjih režimov.

S Trumpovo novo zalivsko politiko, pa se v osnovi tudi povečujejo tveganja za to, da ZDA potegne v nove morebitne konflikte v regiji, za kar pa ne glede na novo ameriško administracijo, v ZDA, po grenkih izkušnjah z Irakom, na splošno ni videti veliko pripravljenosti.

Problem in vprašanje je, kaj storiti, če se bodo ZDA v imenu svoje hegemonске strateške vloge v Zalivu znašle v položaju, če zunanja in notranja politika tamkajšnjih zalivskih držav v osnovi ne bo odgovarjala in ustrezala ameriškim ciljem.

Že v preteklosti smo v Zalivu pogrešali ameriško delovanje s pomočjo diplomatskih in gospodarskih instrumentov, ne pa zgolj oprto na vojaško in obrambno politično področje. Tako

imenovani ameriški mehki instrumenti moči in vpliva, v Zalivu niso bili veliko uporabljeni in preizkušeni. Vprašanje je, če lahko pod Trumpom pričakujemo spremembo ali prej obratno.

ZDA s svojim vztrajanjem na klasični vlogi hegemonu v regiji in tudi vztrajanjem na klasičnem instrumentariju morda tudi ne zaznavajo dovolj dejstva, da se v regiji neodvisno od ZDA, pojavljajo različni geopolitični igralci in tudi lokalne povezave, ki se glede varnostnih in varnostno političnih vprašanj ne opirajo ali usmerjajo izključno na ZDA, oziroma celo oblikujejo svoje pozicije in stališča mimo (brez) ZDA.

Za pričakovati je, da se bo pod Trumpom, razhajanje med ZDA in EU glede bližnjevzhodne regije in pa Perzijskega zaliva poglobilo. Za EU bo to lahko še poseben izziv, saj prav JCPOA predstavlja enega njenih največjih zunanje-političnih dosežkov.